

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Філологічний факультет
Кафедра міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури
Департамент освіти і науки
Рівненської обласної державної адміністрації
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра англійської мови та методики її навчання
Головинський ліцей Рівненського району Рівненської області
Рівненський ліцей №15 Рівненської міської ради
Навчально-наукова лабораторія
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього вчителя
іноземної мови та зарубіжної літератури»

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога XXI століття»
12 травня 2023 р.

УДК 81'27: [378.016:37.011.3-051]
М 58

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
ПРОТОКОЛ № 6 ВІД 25 ТРАВНЯ 2023 РОКУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
**«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ»**

М 58 МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ: матеріали першої І Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 травня 2023 року): збірник тез. – Рівне : РДГУ, 2023. – 99 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню кола актуальних проблем, які обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього педагога ХХІ століття», зокрема інноваційні технології викладання іноземної мови та зарубіжної літератури, соціокультурна та психолого-педагогічна парадигми міжкультурного спілкування, полікультурне бачення світу в умовах міжкультурної комунікації: перспективи та проблеми, генерика та генологія художньої літератури, зарубіжна література в контексті міжкультурної комунікації: історичний та методичні аспекти.

Видання призначене для науково-педагогічних, наукових працівників у галузі освіти, аспірантів, викладачів, здобувачів вищої освіти та всіх, хто цікавиться здобутками у галузі ініомовної освіти.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори

Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

СКЛАД ОРГКОМІТЕТУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога XXI століття»

Безкоровайна Ольга Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету

Дейнега Олександр Вікторович, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету

Петрівський Ярослав Борисович, доктор технічних наук, професор, з навчально-виховної роботи Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна, кандидат педагогічних наук, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету

Яловенко Ольга Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини

Андрєєва Майя Миколаївна, головний спеціаліст відділу професійно-технічної та вищої освіти Департаменту освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Істоміна Світлана Ярославівна, директор Рівненського міського ліцею № 15 Рівненської міської ради

Буржинська Тетяна Василівна, директор Головинського ліцею Головинської сільської ради Рівненського району Рівненської області

Нестерук Сніжана Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Самборська Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Вовчук Наталія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Оздемір Оксана Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Шульжук Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри стилістики та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Синевич Братислава Миколаївна, старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Залевська Оксана Анатоліївна, старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

ЗМІСТ

<i>Безкоровайна О. В.</i> Концептуальні засади до формування полікультурної освіти майбутніх педагогів: теорія і практика	6
<i>Бокиан В. Р., Безкоровайна О. В.</i> Різноманітність вправ для заохочення навчання іноземної мови учнів початкової школи	9
<i>Братко Б. І., Процько Є. С.</i> Особливості розвитку навичок слухання для вдосконалення мовлення та розуміння англійської мови у закладах базової середньої освіти	10
<i>Вовчук Н. І.</i> Звертання як вербальне вираження національних особливостей. Мовленнєвий етикет	12
<i>Ганжа Г. Г., Левчук О. А.</i> Особливості методики використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови	14
<i>Глуценко О. Ю.</i> Комбінований курс викладання іноземної мови курсантам в умовах воєнного стану для оптимізації навчального процесу	15
<i>Гудкова М. М., Безкоровайна О. В.</i> Мовна особистість в умовах сучасної української школи	17
<i>Гурінчук С. С., Вовчук Н. І.</i> Національні стереотипи та основні цінності національного німецького характеру	20
<i>Джулай А. О., Капелюшина Т. В.</i> Скрайбінг як сучасний прийом візуалізації навчального матеріалу з англійської мови	22
<i>Закабула А. В., Процько Є. С.</i> Роль міжкультурної комунікації в процесі вивчення англійської мови школярами	23
<i>Златів Л. М.</i> Оптимізація самостійної роботи студентів-філологів із дисциплін лінгвометодичного спрямування в умовах дистанційного навчання	25
<i>Калініченко М. М.</i> Роль філології та експертизи авторського права у захисті об'єктів інтелектуальної власності	27
<i>Кирильчук Н. М., Петько Л. В.</i> Дослідження біорізноманіття садів замку Хівер (Англія)	28
<i>Кичій Г. М., Гембарук А. С.</i> Психологічні проблеми в умовах дистанційного навчання	32
<i>Коновець С. В.</i> Системність професійно-педагогічної діяльності вчителя як творчого процесу	34
<i>Кравець В. О., Левчук О. А.</i> Особливості використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках англійської мови	37
<i>Кравець Я. Ю., Комар О. С.</i> Особливості комунікативного підходу до навчання англійської мови у закладах базової середньої освіти	38
<i>Кравченко Т. В.</i> Міждисциплінарне інтегрування англійської мови як державної у формуванні громадянської ідентичності британської студентської молоді	39
<i>Крупка М. А.</i> Романс як формульна література (на прикладі роману Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону»)	42
<i>Луговець О. О., Петько Л. В.</i> Гамбургер та історія його походження	44
<i>Людвік В. А.</i> Фільми як компонент вивчення іноземної мови: особливості та ефективність	47
<i>Мельник В. І., Нестерук С. М.</i> Романістика Гізер Морріс крізь призму наративу пам'яті	50
<i>Мозгальова Н. Г., Новосадов Я. Г., Новосадова А. А.</i> Міжкультурний простір музичного мистецтва України кінця ХХ – початку ХХІ століть	52
<i>Мушировська Н. В.</i> Лінгвокультурний аспект перекладу фразеологізмів (на базі польської та української мов)	53
<i>Неродик А. С., Самборська І. М.</i> Національні особливості вербального та невербального спілкування англійців	56
<i>Няньчук Р. М., Діхтяренко С. Ю.</i> Профілактика професійного вигорання працівників	58
<i>Павелків К. М.</i> Концепт іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності у сучасному науково-педагогічному дискурсі	60

Павлюк Г. С. Мовно-комунікативна діяльність вчителя початкових класів в умовах НУШ	62
Пасічник Я. Є., Левчук О. А. Мовні та позамовні чинники функціонування фразеологізмів із етнокультурним компонентом	64
Поважна М. С., Петько Л. В. Онлайн-ресурси як засіб організації самостійної роботи студентів-філологів молодших курсів з іншомовною лексикою	65
Полив'яна К. Ю., Загребнюк Ю. В. Features of non-standard English lessons for students of basic secondary education	67
Постоленко І. С. Формування мотивації вивчення англійської мови у здобувачів вищої освіти	68
Прокопчук Ю. В., Безкоровайна О. В. Використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови та зарубіжної літератури як засобу формування мовленнєвої активності учнів на заняттях з іноземної мови	71
Пучков А. С., Крижановська Т. І. Співацький розвиток особистості: структурний аналіз	72
Рагозіна В. В. До проблеми військово-патріотичного виховання учнівської молоді засобами мистецтва	74
Радченя Т. Ф., Безкоровайна О. В. Класифікація методів інтерактивного навчання на уроках англійської мови в НУШ	76
Сітайло К. Ю., Безлюдний О. І. Ways of improving secondary school students' phonetic skills	78
Смольнікова О. Г. Мовне портфоліо як ефективний засіб розвитку автономних якостей студента	80
Сьомак Я. В., Тхорук Р. Л. Роман Валерія Шевчука «На полі смиренному» як альтернативна історія	82
Терещенко Т. В. Врахування когнітивних процесів пам'яті студентів та складових компонентів мотивації при застосуванні цифрових навчальних медіа	84
Ткачук А. І., Безкоровайна О. В. Роль інтеркультурного діалогу у підвищенні ефективності міжкультурної комунікації	85
Топал О. В., Комар О. С. Особливості інтеграції лінгвокраїнознавчого аспекту до змісту предмета «англійська мова» в профільній середній школі	87
Fedorenko S. V. Multimodal resources for listening comprehension in English for specific purposes	89
Федорук А. О., Вовчук Н. І. Концептуальні відмінності у сприйнятті та ставленні до часу представників різних культур	90
Фурманець К. П., Крусь О. П. Сучасний досвід розвитку патріотичних почуттів підлітків на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО	92
Шульжук Н. В. Лінгвокультурологічний підхід до формування дискурсної компетенції студента-філолога	95
Яницька О. М. Багатомовність та міжкультурна освіта в університеті: місце для навчання та взаємодії	97

7. Левченко О. Лінгвокультурологія та її термінна система. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2003. № 490. С. 105–113.
8. Словник фразеологізмів української мови / укл. В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін. Київ : Наук. думка, 2008. 1104 с.
9. Фразеологічний словник української мови: у 2-х т. / уклад. Г. М. Удовиченко. Київ : Вища шк., 1984. Т. 1. 304 с.; т. 2. 384 с.
10. Фразеологічний словник української мови: у 2-х кн. / укл. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. Кн. 1–2. Київ : Наук. думка, 1993. 984 с.
11. Bąba S., Liberek J. Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny. Warszawa : Wyd-wo Naukowe PWN, 2001. 1096 s.
12. Muldner-Nieckowski P. Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłówiami. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2003. 1088 s.
13. Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego : W 2 t. Warszawa : Wiedza Powszechna, 1967.
14. Słownik frazeologiczny PWN / pod red. A. Kłosińskiej. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005. 654 s.
15. Fliciński P. Współczesny słownik frazeologiczny. Poznań: Wydawnictwo IBIS, 2012. 1026 s.
16. Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłówiami / pod red. A. Kłosińskiej, E. Sobol, A. Stankiewicz. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005. 840 s.

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНОГО ТА НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙЦІВ

Неродик А. С.,
здобувач ступеня в/о «Бакалавр» II курсу
Самборська І. М.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри міжкультурної комунікації,
теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури
Рівненського державного гуманітарного університету.
(м. Рівне, Україна)

Сучасний світ характеризується постійним збільшенням, прискоренням і глобалізацією комунікації. Тому найбільш характерними рисами міжкультурної комунікації є приналежність учасників комунікативного акту до різних культур і усвідомлення комунікантами культурних відмінностей один одного. У зв'язку з цим актуальним є вивчення національних особливостей спілкування, як вербального, так і невербального, оскільки їх незнання може призвести до виникнення різноманітних комунікативних невдач, а іноді й конфліктів.

Про науковий інтерес до проблем міжкультурної комунікації свідчать праці Ф. Бацевича, В. Манакіна, О. Селіванової, Н Боголюбової, Г. Козловської та інших. Особливого значення набуває вивчення специфіки іноземних мов, знання якої є «запорукою успіху в спілкуванні з представниками інших лінгвокультур, основою повноцінної міжкультурної комунікації» [1, с. 127].

Метою нашого дослідження є вивчення національних особливостей вербального та невербального спілкування англійців.

Дослідник мовленнєвої комунікації англійський вчений А. Монро стверджує, що коли учасники комунікації перебувають у мовленнєвій взаємодії, то обидва канали – вербальний і невербальний – частково взаємодіють [2, с. 18]. При цьому для передавання думок, інформації та ідей учасники комунікації використовують вербальну комунікацію, а невербальна слугує для передавання почуттів та емоцій мовця. Як зазначає В. М. Манакін, «засоби мовного спілкування – від найдрібніших елементів і найтонших нюансів до всього мовного ладу загалом – віддзеркалюють особливості культури певного народу, відображаючи не лише фрагменти реальної дійсності, а й спосіб життя, світобачення, національний характер, темперамент, систему цінностей, що становлять мовну компетенцію і ментальний образ нації» [1, с. 127].

До найважливіших концептів англійського національного характеру, що визначають специфіку мовного спілкування, можна віднести такі ментальні утворення:

1) «дім» (*home*) – концепт, найближчий за значенням до укр. Батьківщина і англ. *homeland*, хоча в англійській мові існує й *motherland*. Рідна земля асоціюється з домом, що відображено у великій кількості паремій: *Home, sweet home; East or west, home is best; An Englishman's home is his castle*, а також дериватів: *home-coming, homesickness, homey, homeliness, homeward, home-keeping*. Мікромодель світу англійців – дім із парканом – символізує відокремленість від інших у власному затишно облаштованому просторі та обумовлює таку ж автономність у комунікації;

2) «свобода» (*freedom*) – концепт, зумовлений геополітичним становищем країни, адже після норманського завоювання 1066 р. Англія жодного разу не була захоплена іноземцями. Концепт «freedom» пов'язаний з особистою свободою, особистими правами, особистою незалежністю, «приватністю» як у житті, так і у спілкуванні;

3) «приватність» (*privacy*) – концепт, пов'язаний із бажанням захистити особистий простір, означає наявність психологічно безпечної відстані між окремою особистістю та її оточенням. Розуміння суті приватності англійців є запорукою уникнення конфліктів та непорозумінь у міжкультурній комунікації;

4) «здоровий глузд» (*common sense*) – концепт, у якому виявляється здатність британців думати, розуміти та формувати уявлення й судження на основі фактів, що знайшло відображення у виразах: *it's a fact, in actual fact, as a matter of fact* (фактично, насправді, дійсно), *actually, really, obviously* (насправді, точно, очевидно);

5) «джентльмен» (*gentleman*) – концепт, який з'явився в XIII ст. і спочатку позначав людину благородного походження, однак у XVI ст. набув значення «цивілізована людина, яка вміє поводитися спокійно, стримано, з повагою до оточення». В англійській мові чимало слів на позначення належної поведінки в товаристві: *civilized, cultivated, cultured, decent*. Отже, цей концепт тісно пов'язаний з іншим слотом (ділянкою) національної концептосфери – властивістю зберігати спокій за будь-яких обставин (*to keep a stiff upper lip*). Окрім цього, справжній джентльмен повинен бути добре освіченим, вправно володіти словом. Мову і правильну вимову вважали обов'язковими атрибутами високого соціального становища людини майже до другої половини XX ст.;

6) «стриманість» (*(self)restraint*) – концепт, пов'язаний із демонструванням витримки, у мові вживається у висловлюваннях *to keep/have/maintain/wear a stiff upper lip* (тримати/зберігати верхню губу твердою/застиглою) – не скиглити. Протиставлення почуття та його відображення в мові має специфіку в англійській: тут мало неперехідних дієслів, що виражають емоції, наприклад *worry* (хвилюватися), *grieve* (горювати), деякі з них мають негативні конотації – *sulk* (дуться), *fret* (нервувати, дратуватися), *rave* (біситися), а деякі зникають з ужитку – *rejoice* (радіти). Замість дієслів для вираження емоцій та почуттів переважно застосовують прикметники. Стриманість англійців у виявленні почуттів відображена в таких виразах: *The English take their pleasures sadly. They take their pleasures small* (- букв. Англійці насолоджуються пристойно. Вони насолоджуються помалу) і тісно пов'язана з пуританським віровченням, що тлумачить будь-яку надмірність як гріх;

7) «почуття гумору» (*a sense of humor*) – концепт, що відображає рису англійського національного характеру, якою особливо пишаються британці.

Особливістю англійського гумору є провідна роль у ньому іронії (*irony*) та дотепності (*wit*). Це інтелектуальний гумор, який не так просто зрозуміти, тому що часто він спирається на гру слів, підтекст. Тому багато жартів побудовано на омонімах, буквальному прочитанні ідіом тощо. Уміння посміятися над собою англійці вважають ознакою зрілої цивілізації. Інша сторона англійського гумору – «*affection*» – терпимість до людських слабкостей.

Національний характер англійця, його ментальність виявляється в мовленнєвому етикеті, важливим складником якого є звертання.

Британське суспільство, де зберігається монархія, зобов'язує знати офіційні звертання до монаршого оточення. Так, до королеви належить звертатися *Your Majesty* (Ваша величність), до членів королівської родини – *Your Royal Highness* (Ваша королівська високість), можна й просто *Sir*, якщо це чоловік; вираз *Your Highness* (Ваша високість) стосується племінників, племінниць, кузенів (двоюрідних братів і сестер) монаршої особи. Звертання *Your Grace* (Ваша світлість) вважають офіційним щодо герцога або герцогині, а також архієпископа англіканської церкви. Члени британського парламенту за традицією називають одне одного поважним джентльменом або леді (*honourable gentlemen / lady*).

Кожне звертання в певному контексті наповнюється своєрідними смисловими нюансами, які варто не тільки знати, а й навчитися відчувати інтуїтивно. У Великій Британії не варто вживати слова *girl, boy* стосовно підлітків старших 13 років. Словосполучення *elder person* вважають ввічливим на фоні *elder, elderly, senior*; термін *senior citizen* офіційно вживають щодо осіб, яким більше 65 років.

Офіційними звертаннями до незнайомих, малознайомих і шанованих осіб в англійському суспільстві є *mister* (містер), *miss* (міс), *missis* (місіс).

Загальноєвропейська і особливо американська тенденція до демократизації мови обумовила і таку особливість мовленнєвого етикету: змалку англійці привчаються ввічливо та водночас розкуто і просто говорити Привіт! (*Hello, Hi!*), Як справи? (*How are you?*) усім, навіть незнайомим, незалежно від рангу, соціального стану, статі та віку людини.

В англійській мові, на відміну від української, існує тільки один «демократичний» займенник *you*, звертання на ім'я і часте прохання відразу переходити на скорочені імена (*Denis – Den, Richard – Rick, Robert – Rob, Alexander – Alex, Elisabeth – Lisa*), оскільки вони практично не містять спеціального конотативного навантаження «для друзів».

Взагалі англійці цінують вербалізовану стислість, логічність та послідовність, пов'язують багатослів'я з невмінням спілкуватися, невисокими інтелектуальними здібностями мовця.

Стримані британці й у вираженні емоцій, що обумовлює специфіку і невербального спілкування, важливими засобами якого є фізіогноміка (вираз обличчя, зоровий контакт та ін.), кінесика (рухи тіла: жести, поза тощо), такесика (дотики, поцілунки, потиски рук), паралінгвальні засоби (інтонація, паузи, висота і сила голосу та ін.).

Так, англійський етикет робить активну жестикуляцію або міміку небажаною як прояв надмірно емоційної реакції. Пильно дивитися в очі, розглядати незнайомих людей не рекомендується, оскільки це вважається порушенням особистих кордонів.

Вітаються англійці швидким рукостисканням. Затримувати чийсь долоню в своїй, сильно тиснути не варто. Тактильні контакти в Англії зведені до мінімуму. Дружні обійми або поцілунки – проста формальність, імітація.

Підвищувати тон вважається відкритою провокацією скандалу. Свою незгоду з думкою опонента прийнято виражати гранично стримано, уникаючи сварки при першій-ліпшій можливості.

Вважається грубістю тримати руки в кишенях. Англійці вважають це проявом закритості і недовіри до співрозмовника.

Таким чином, національно-культурні чинники мають вагомий вплив на процес міжкультурної комунікації, успішність якого полягає не тільки у володінні засобами мовного коду, а й невербальними засобами спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посібник для університетів. Київ: Академія, Серія «Альма-матер». 285 с.
2. Alan H. Monroe. Principles and Types of Speech Communication. Scott Foresman and Company : Brighton, England. 1998. 625 p.

ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ

Няньчук Р. М.,

здобувач в/о «Магістр» І курсу

Діхтяренко С. Ю.,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.

(м. Умань, Україна)

Профілактика професійного вигорання працівників – це багаторівневий процес, в якому задіяні медики, психологи, керівники підрозділів, колективи, навіть, цілі підрозділи. Необхідно підкреслити, що без активного і свідомого включення в систему профілактики самого фахівця неможливо домогтися успіху в цьому напрямку. Насамперед тому, що сам фахівець повинен стати суб'єктом власної діяльності. Іншими словами, фахівець є не пасивним споживачем, а активним учасником системи профілактики професійного вигорання.

Термін «професійне вигорання» з'явився у психологічній літературі відносно недавно. Його ввів американський психіатр Гербер Фрейденбергер у 1974 році для характеристики психічного стану здорових людей, які інтенсивно спілкуються з клієнтами, пацієнтами, постійно перебувають в емоційно навантаженій атмосфері при наданні професійної допомоги, а саме, люди, які працюють у системі «людина-людина»: лікарі, юристи, соціальні працівники, психіатри, психологи, вчителі тощо [1, с. 29].

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога ХХІ століття»**

12 травня 2023 р.

Комп'ютерний макет та верстка:
Л. М. Федорук

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. № 258/1. Ум. друк. арк. 9.96. Наклад 100.

*Віддруковано у відділі
інформаційного та технічного забезпечення
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12*